

CUM BONO DEO!
DISPUTATIO PHYSICA
DE

IGNE FATUO,
LAMBENTE

Et iis, qui

CASTORIS, POLLVCIS
ET HELENÆ NOMINE
VENIUNT.

Quam

Amplissimæ Facultatis Philoso-
phicæ suffragio

IN ALMA PRVSSORVM

SVB PRÆSIDIO

DN. M. HARTVICI WICHEL-
MANNI LUNÆBURG.

Præceptoris sui venerandi.

Exercitij gratiâ Eruditis ventilandam sistit

HIOBVS LEPNER M. B.

A. & R.

In Auditorio Philosoph. ad diem Martij
Horis matutinis

Meteorol.

350,20

REGIOMONTI,
PIS REUSNERIANIS ANNO 1645.

Erga

VIROS

Reverendâ dignitate, doctrinâ, ac vitæ sanctimo-
niâ conspicuos

DN. M. URBANUM LEPNERUM, ad Ædem
Palæopolitanam Diaconum meritisimum,

DN. M. MATTHIAM SETHVM, Ecclesiæ
Insterburg: Pastorem fidelissimum, & districtus
illius Archipresbyterum dignissimum,

DN. HIOBUM LEPNERUM, Ragnittensium,
Pastorem Germ:& Archipresb: vigilantissimum

DN. GEORGIVM COLBIVM, Cathedralis
Regiom: Diaconum solertissimum,

DN. DANIELEM MARTINVM Ecclesiæ Cin-
tinensis Pastorem benè meritum

UT ET

Speçtatisimum ac omni prudentiâ Politicâ
instructum Virum

DN. FRIDERICVM LEPNERVM Civem ac
Negotiatorem Cniphov:

inter primos non postremum

*Dnorum. Patruos, Amicum, Parentem, Affines,
magnos suos Patronos & Fautores undiquaq;
honoratissimos submissâ primitiarum Academ:
ut ut renuium, consecratione*

Observantiam devotam testari debuit

Hiobus Lepner Jun:

Præfatio.

Natura genius (sicuti ab antiquis fuit dictus, vid^{et} Conimbr. in lib: Phys: Q. 5. Art: 4. de distributione Philosophiæ) Aristoteles lib: 1. de Partibus Animal. c. 5. Heraclitum quondam ad eos, qui, cum alloqui eum vellent, quod fortè in casâ furnariâ, calor^{is} gratiâ sedentem viderent, accedere temperarunt, dixisse refert: Amici introite confidenter, quoniam ne huic quidem loco dii desunt immortales. Hæc ille quidem de Igne, vel casâ furnariâ, et nos de vastissimo hoc, undiquaq; oculis nostris subjacente, cæli terraq; ambitu: Ecquid enim in amplissimo hoc mundi theatro datur, quod non immensam, immensi Dei potentiam, infinitam, infiniti Numinis sapientiam, cum pari bonitate consociatam, indice quasi digito demonstret? Sive enim cæli inueamur suspensos fornices, tot luminibus pictos, tot velocissimis gyris raptos, tantâ puritate, celsitudine, insignes; sive, quæ hisce famulantur, aërias varietates, fulgura, tonitrua grandinesq; nimborum item, procellarumq;, & turbinum miram vicissitudinem; sive plantarum & animalium genitrices, terram dico & mare cum in exhausto bonorum penu, nobis ob oculos sistamus, & omnia, quæcunq; vel mentis, vel oculorum acies assequi valeat, quid aliud sunt quam certissimi Numinis certissimum testimonium? Hinc si quis in horum causis, principiisq; scrutandis, inveniendis, percipiendisq;, suam non frustra collocavit operam, næ mihi ille omne felicitatis punctum tulisse videtur: Hoc enim unicum est, quo à vulgo longis distant passibus sapientes: Hoc siquidem, neq; ea quæ supra se, neq; quæ infra se, neq; quæ ante se sunt, intelligit, sed errabundum opinionibus ad ductum sapientum se applicare cogitur, quorum destitutum adjumentis, & orbacum præsidis vitam stultam, brutam, cæcam viveret, bestiarumq; vitæ simillimam. Quæ cum ita sint, nemo mihi vitio

vertet, si, non inani quadam persuasione, quæ à me longè est remota, sed amore illius sapientiæ incitatus, miraculorum quorundam infimæ aëris regionis contemplationi, auxilianti divini Suspiratoris gratiâ, quantulamcunq; operam addixero: ut ut enim eruditorum sententiam minus fuero assecutus, eorum tamen vestigia, quantum potero, legam.

THESIS I.

Sit ergo primum quod sub considerationis nostræ Sincudem revocemus *Ignis fatuus*, circa hunc perpendemus 1. Nomen, 2. Causas, 3. Locum, 4. Tempus, 5. Effecta. Ex quibus definitio facile colligi poterit.

II. Quod *Nomē* attinet huj^o meteori, vel ὑπεκκαύματ^o (sic enim à Philosopho meteora Ignita à facili accensione appellantur 1. *Meteor. c. 4.*) diversimodè illud à diversis inditum est; modò enim venit sub nomine *ignis fatui*, vel propter instabilem agitationē, vel quod viatoribus ut fatuis illudit, eosq; ceu fatuos circumducit, de quibus infra; modo *erratici*, quod vel ipse oberrat, nec locum fixum, ob levitatem, quâ donatus est, obtinet; vel quod incautos in erronea & avia præcipitat. Et fortassis collinearunt huc Germani appellantes illum einen *Zirrwisch* (weil es gleichsahm in der Irre herumwischet oder fleucht) Nonnulli vocant illum *Ignem sequentem & præcedentem*; Progredientes namq; aërem dimovemus ac propellimus, tantòq; vehementiùs, quantò contentiùs ambulamus, jam aër pulsus, pellit proximū, & hic proximum, donec ipsum halitū inflammatum, si forte ante nos sit, attingat eumq; propellat; Dum vero fugimus, aërem nobiscum à tergo quodammodo rapimus, & cum aëre, ignis flammam, si post nos in aëre hæreat. Et cum hac appellatione consentit græcum vocabulum *πελινδρομον*, quod quasi hinc inde, antrosum, retrorsum, currat.

Nomi-

III. Nominis considerationem excipit causarum investigatio, cum Internarum, Materiæ & Formæ, tū Externarum, Efficientis & Finis.

IV. Materia ignis fatui est, juxta non nullos, *exhalatio pinguis crassior, & viscosa*, cujusmodi è locis potissimum pinguioribus & viscosioribus, (de quibus suo loco) expromitur. Cùm dico exhalationem pinguem, nō intelligo illam *ἀτμίδωδεςίεγον*, hæc enim ex aquis aqueisq; corporibus excitatur; sed *πνευματωδεςίεγον*, cujusmodi ex terris potissimum & locis arenibus, exspirat, *Arist. l. 1. Meteor. c. 4.* Præterea pinguis esse debet exhalatio; ut facile concipiat inflammationem saltem visibilem. Crassior insuper sit materia, ad differentiã ignis lambentis, tenuiorem, subtilioremq; agnoscentis. Viscosa seu tenax ideò debet esse, ne statim uno quasi momento deflagret, sed lentè, una parte absumptâ, suppeditetur alia. Vel etiam, ignis fatuus est exhalatio talis, qualis fit ex oleo & pinguedine, quæ non nihil fumi sive halitus sicci admixtum habet, qualis ex elychnio genitus, cum oleoso halitu permiscetur, propter hanc siquidem mixturam oleum, vel olei halitus in flammam mutari potest, quod si pauca sit illa admixtio, tardius absumitur materia.

V. Forma hujus meteori, uti & aliorum igniorum essentialis & generalis nulla alia est, quã forma ignis, est enim exhalatio incensa vel ardens. Accidentalibus autem sive specialior desumitur à *motu vagabundo*; per illum enim ab alijs dignoscitur. Nam tale discrimen obvenire solet à succensionis situ, motu, & multitudine materiæ: Pro ut enim exhalatio est vel longa, vel lata, densa, rara, conjuncta, disjuncta &c. ita etiam varias producit species. *Arist. loc. cit.*

VI. *Causam Efficientem assignamus duplicem, Remotam & proximam. Remotam dicimus illam, quæ halitus illos calidos è visceribus terræ elicit, & hæc imprimis est sol, lib. 1. meteor. c. 3, 4. Licet enim & luna & reliqui planetæ cum stellis fixis aliquam sibi ejus rei vendicent partem, attamen quoniam partim nimis abjuncta est illorum latio, partim nimis pigra, libenter soli cedunt, utpote cujus latio vel sola satis est efficere calorem, & per consequens elicere halitus Arist. ibid. Sciendum verò, quod nō tantum præfente sole halitus ex terrâ & aquâ egrediantur, sed quod egressi, absente etiam sole congregentur: dum enim alter, calidus scilicet & humidus in crassio rem vaporem, vel in guttas concrefcit, alter etiam per partes colligitur: Item quod ex humidis tum incalescentibus tum refrigeratis exhalatio fiat, unde etiam post occasum solis, dum terra & aqua refrigerantur, exhalatio fieri poterit Sect: 23. Probl: 16. Sect: 26. Probl: 33.*

VII. *Proximam nuncupamus illam quæ exhalationes incendit, seu (uti loquitur Arist. l. 1. Meteor. c. 4.) movet, & illa vel quadruplex assignatur: 1. enim motus quo per aërem ascendere iterum atq; iterum nititur exhalatio calida & sicca, cum dividere eam, utpote crassio rem non possit, confricando eam attenuat, sicq; ad formam ignis disponit. Motum autem calefacere, etiam interdum ad liquefactionem usq; l. 1. Meteor. c. 3. & 2. de Cælo c. 7. quis est qui negare audeat? Cum itaq; exhalatio potentia proxima sit ut ignis Arist. ibid: nihil obstat quominus potentia illa facili negotio per motum in actum traducatur. 2. Antiperistasis nocturni frigoris, & propter hoc confluentis aëris, exhalationē fumosā densat, comprimit, & partes ejus in angustū cogit, quæ tum mutuo contactu se calefaciunt, imprimis vero*

circum-

circumstantes undiq; in mediam agunt, eamq; quasi
 fervere faciunt, quod dum fit, ipsa flammam concipit,
 ab unâ autem reliquæ incendium rapiunt. 3. Alij ad-
 dunt & hoc; solem ante occasum radijs suis halitum in-
 cendere potuisse, ablato verò majori lumine (quod, uti
 vulgò dicitur, minus obfuscat) noctu demum copiam
 apparendi fieri. Nihil enim prohibere putant, quo mi-
 nus interdum juxta ac noctu meteora ignita generari
 possint, licet claritate luminis solaris præpedita, inter-
 diu rarissimè conspiciantur. Nam & astra non minus
 interdum quam noctu lucent, etsi oculorum nostrorum
 acies illa non distinguat. 4. Tandem etiam à causis ha-
 litus illos spirituosos accendentibus Lunam cum reli-
 quis astris non excludunt, sed potius iisdem adjun-
 gunt nonnulli, horum enim quamvis admodum debi-
 lis sit calor, eundem tamen ad opus hoc peragendum
 sufficere putant, imprimis cum talis halitus facile in i-
 gnem transire possit. Ego rationem secundam, cum
 primâ conjunctam, reliquis præfero.

VIII. In causâ finali hujus & coeterorum meteo-
 rorum assignandâ, quamvis communiter ad sapientiâ,
 bonitatem & omnipotentiam DEI confugiant, hanc
 tamen, ceu nimis generalem, & omnibus rebus, totiq;
 mundo communem, non sufficere puto, & tunc demum
 ad illam confugiendam esse, cum ratione destituimur
 physicâ; finis autem proximus hujus meteori, si quis est,
 erit purificatio aëris: Afflatus enim terri, putrescentes
 ac venenati, quales quidem è locis illis paludosis & uli-
 ginosis, de quibus infra, proveniunt, quibusq; infectus
 & corruptus aër, morbos invectat, & funera agglome-
 rat, absumentur. Hinc remotum finem addimus, ani-
 mantium scilicet salubritatem, stirpium corporumq;
 cæterorum commoditatem.

Causas

IX. *Causas motus fatui* si cui scire lubido est, hæ sunt. 1. Notum est ex 1. *Meteor: c: 10.* quod ex locis palustribus, aquosis, humilibus, solisq; radijs minus expositis vapor quidam, per diem, maximè circa solis occasum, crassior ascendat, qui ob gravitatem & defectum caloris, parum ipsum elevantis, rursus descendat, concepto per noctem frigore, unde ros & pruina fiunt; cum igitur vapor hic refrigeratus in talem ignem incidit, gravitate suâ illum deprimit, unde oritur contentio quasi & pugna, ignis enim depressus resistit levitate suâ, ros instat, ille minus cedit, donec tandem levitate vincente, ignis subito profilit, & ad superiora contendit. 2. Accedit fluctuatio & inconstantia aëris qui, dum modò dextrorsum, modò sinistrorsum, modò antrorsum, modò retrorsum, modò sursum, modò deorsum agitatur, secum hunc ignem variè trahit, non magis, quam oleum aquæ fluidæ innatans, reluctantem. 3. Adducimus frigus circumstans & calorem proprium; ab illo prout magis deprimitur & comprimitur, succumbit, ab hoc, prout rarescit, in altum resilit. Aristoteles fortè *materia* maximam hujus motus causam adscriberet: Nam si illa sit varijs modis dispersa, & digregata, vel extensa, tunc flamma quæ inde fit, varium motum habebit, dum scilicet una pars post alteram incenditur, extinctâ vel absumptâ semper priore. Oleosus verò & pinguis halitus per aërem, ut oleum & pinguedo liquefacta per aquam, varijs fortè modis, facilius quam alij halitus, diffluit vel dispergitur. Deinde quando interdum plus, interdum minus halitus in flammam mutatur, tunc ignis interdum ascendit, mox verò rursus descendit, sicut sæpè fit in lucernis accensis. Itè, si interdum plus interdum minus ex terrâ, vel inferiori loco ascendit, tunc flamma quæ in summitate eius

confi-

consistit, modo ascendet, modo rursus defluet. Et, si modò ex hoc, modò ex illo loco halitus ascendat, de hoc in illum locum flamma transcurreret, si halitus halitui uniatur.

X. Expeditis causis meteori nostri *Locus* subsequitur ubi frequentius apparet, sunt autem paludes, requietoria seu cœmeteria, patibula, & aliæ supplicij nocentum destinatae sedes; huc pertinent loca ubi quondam magna militum strages edita, & ejusmodi alia in quibus ingens pinguiorum halituum copia, quos putrefacta, uliginosa & palustria exspirant, elevatur. Sunt autem flammulae istae frequentiores in Hispaniâ, Africâ & circa torridam seu mediam zonam, ibi enim, quia angulis rectis, seu rectoribus & brevioribus, radij terram feriunt, & partim in se ipsos aut in oppositos reflectuntur, partim reflexi minus diffunduntur, calor est intensior; quam ob causam etiã veteres hanc *αιολικη* hoc est, vel plane non, vel non facile, aut non commodè habitabilem, putarunt. In Æthiopiâ campos totos nocte ceu stellis nitere, author est *Liberius Formondus lib. 2. Meteor: cap: 2. artic: 1. p: 36.* Et fortassis huc referri possunt nonnulla quae Arist: in libro de mirabilibus *Auscult:* de ignibus nonnullis, partim noctu tantum, partim interdiu & noctu simul ardentibus, refert.

XI. *Tempus* huic reliquisq; ignitis meteoris generandis aptissimum videtur æstivum & autumnale primum. Æstivum; tunc enim incalescente à sole terrâ, & per noctem inferius calidâ manente, calore etiam propter frigus nocturnum aucto, materia pinguis facile in halitum resolvitur, præsertim cum ex refrigeratis etiam halitus egrediatur. Initiale autumnii; fumat enim tunc adhuc terra æstatis incendio sufficit etiam sol adhuc ad eliciendas exhalationes, ab absumentas vero non dum.

B

Du.

XII. Durant etiam fatui ignes aliquot interdum horis proratione loci halitum subministrantis: Si enim magna detur nutrimenti copia & continua exhalatio, diutius flagrant, sin minus, citius deflagrant, & si continuo halitus halitū nō sequatur, flamma extinguitur.

XIII. Effecta vel opera Fatui nostri, quamvis fatmirabilia sint, doctissimorumq; naturæ venatorum scriptis decantata, in illorum tamen aliquot enarrandis non multi erimus. 1. *Insequentes fugit, fugientes sequitur.* Rationem supra adduximus: Aere enim pro vehiculo utitur, qui dum ab insectante propellitur, simul etiam flamma si non per se saltem per accidens, promovetur. Hinc etiam notant, quod magis equitem quam peditē fugiat, ille enim contentius cursitando, vehementius aërem ante se agit; ast dum fugimus ipsi, aër versus tergum affluit, secumq; flammulam in eo suspensam ducit. 2. *Viatores saepe in avia & præcipitia seducit.* Existimantes enim hos ignes esse candelam, lucernam aut faculam in proximis pagis lucentem, aut ab homine fortè prælatam, eam veluti itineris ducem aut metam, relicto tramite recto, prosequuntur, prosequentes in fossas, amnes, paludes, præcipites dantur. 3. Fieri potest, ut viatores, cum ob subitam consternationem, quando talia spectra (uti sibi imaginantur) occurrunt, tum ob venenosos halitus, ex locis paludosis & putridis, præsentissimum venenum spirantibus, elevatos, vel exanimentur, vel morbum contrahant. 4. *Voces interdum, & quasi ejaculatus edere perhibetur.* Quod, si modo verum sit, fiet, quia halitus ad latera terræ, aquæ &c, dum infra genitus, vel contentus, egreditur, influit & incurrit; aër enim, quando ad latera solidioris cum impetu incurrit varios edit fonos. Ita quando aër vel halitus appellitur vel incurrit ad guttur, ad fistulam, ad latera bombardæ,

bardæ, intestinorum, nubis, & quando efflatur per aquam, per arundinem vel aliam angustiam, sonus, & quidem varius, editur.

XIV. Hæ & similes, in explicandis hujus meteorici operationibus, rationes physicae, quamvis suo stentalo, non temerè tamen est negandum, cacodæmonem (cujus astutia & machinamenta ad seducendos homines proh dolor! notissima sunt) illis ad hominum deceptionem, damnum & internecionem abuti, imprimis si Deus ipsi habenas aliquantisper laxet: Ipse enim & comitem se itineris præbere & voces ad terrorem & dolum fingere, apprimè compositus est. Atq; hæc de igne fatuo dicta sunt.

XV. Subsequuntur alia meteora quæ sequentibus insigniuntur nominibus, *Helena Pollux & Castor*. Hæc quamvis easdem, fermè cum priori causas agnoscant, ac loci potissimum ratione (quod ille ignis in terris, hi in mari plerumq; apparent) ab eodem distinguantur, unde etiam pro iisdem à nonnullis habentur; placet tamen in specie quædam de illis annotare, imprimis cum nomina hujus meteorici ignota esse possint, & Helena aliquanto aliter se habere videatur, quod vix melius fieri poterit quam si historia, vel fabula potius, consulatur.

XVI. Castor & Pollux dicuntur aliàs Διόσκυροι vel Διόσκοροι, quasi διός id est, Jovis, & κόροι filij: Creditum enim est antiquitùs, Jovem captū desiderio Ledaë Tyn-dari regis in cygnum se convertisse, illamq; compressisse, cantu suavissimo deceptam, compressa ovum peperisse dicitur, è quo Castor, Pollux & Helena nati sunt. Natos mercurius Pelenen nutriendi causa deportavit. Nutriti, educati Castor & Pollux militiæ dederunt operam; Cum enim Jason, aureo vellere poti-

turus expeditionem susciperet, & ad eum confluerent undiq; delecti Juvenes suam ipsi operam addicturi, inter coeteros aderant Castor & Pollux, præclara admodum in navigatione istâ edentes opera. Dehinc post Colchicam expeditionem in patriam vix reversi, aliâ contra Athenienses susceperunt, à Theseo raptam recuperaturi sororem Helenam, occupata vero urbe & Helenâ receptâ, omnibus Atheniensibus, præter matrem Thesei, pepercerunt. Defuncti, (ut reliqua fabulosa præteream) ob res præclare gestas, (quarum non postrema fuit, quod mare à piratis tutum præstiterunt, interempto imprimis Piratarum primipilari Amyco quodam, Neptuni filio) in numerum Deorum relati sunt. Navigantium autem Dij, omnibusq; navigantibus salutare esse tali de causa crediti fuerunt. Cû ingens quondâ tempestas Argonautas, à Sigeo digressos, invasisset, atq; pro eorum incolumitate vota Orpheus concepisset, geminæ flammæ circa castoris & Pollucis capita apparuerunt. Secuta est paulò post admirabilis maris tranquillitas & clementia ventorum, quâ obrem credita fuit inesse quædam in his juvenibus divinitas, & ignes illi cum postea navigantibus apparerent, Castoris & pollucis arbitrio adesse putabantur. Hinc eousq; superstitionis progressi sunt, ut imagines eorum in vexillis, è prorâ vel puppi forte erectis, depictas, vel iisdem insculptas, pro *Ἄρσῆμω* seu insigni adhibuerint; Id quod etiâ ex *Ἀποτ: cap: ult. v. II.* liquet, ubi Lucas Alexandrinâ navē, quâ Paulus Romam vehendus erat, habuisse pro *Ἄρσῆμω δισκοῦς* Castorem & Pollucem, asseverat. Porro quandocunq; geminæ apparebant, velo vel antennis insidentes flammulæ, salutiferæ illæ fuerunt navigantibus, at si una tantum, periculosa, & metuumdum Nautis excidium interminatura, eò quod

eò quod à Paride rapta Helena, fax & tuba decennalis illius obsidionis Trojanæ, & subsequatæ devastationis fuisset. Plura φιλομύθοις suppeditabit *Natalis Comis lib: 1. cap: 9. sua mythologia*, prolixè de hisce Dijs differens. Consulatur & *Plinius lib: 2. Hist. Natur: c. 32.* adjungatur *Seneca lib. 1. Natur: c. 1.*

XVII. Verum enim verò hæc & similia (quorum recensio, brevitati studens, hæc vice supersedebo) Ethnicorum potius superstitionem, quam physicam rationem redolent, quæ paucis attingenda venit.

XVIII. Quando post tempestatem flamma malo vel antennis insidet, tunc certum datur indicium ventum jam sopitum, & tranquillitatem esse restitutam; neq; enim materia congregari & accendi, multo minus flamma incensa navi insidere vel adhærere possit, si vehementiori motu, qualis est tempestatis, aër adhuc agitarerur. Quando verò flamma ex aère excidit, cum nulla tempesta antecesserit, tunc indicium datur mox futurorum ventorum atq; ecnephiarum, nam nubes vel aer flammam non excerneret, nisi jam tum in superiori loco vento compelleretur: Unde etiam quando crebræ in nubibus fiunt flammæ, quæ dicuntur stellæ cadentes, signum datur mox adventurorū jam tum in superiori loco spirantiū ventorū juxta *problema 25. sect: 26.* Flammæ itaq; quæ sequuntur tempestatem non nisi bonum indicium esse possunt, sive duæ sint sive plures; quæ verò non sequuntur, malum futurum ominentur, subsequaturam enim indicant tempestatem. Quemadmodum quando crebræ post tonitrua apparent flammæ, tonitrua jam cessare, indicatur; quando verò flamma ante tonitrua apparet, mox tonitrua auditum iri, ut plurimum significatur. Atq; hoc

hoc etiam historia Castoris, Pollucis & Helenæ in-
nuit. Considerandum autem quod finitâ tempestate
halitus calidus & siccus, per aërem, reliquiarum instar
dispersus, congregetur, & facilè propter antiperista-
sin frigidi, in quo est, aëris, accendatur, utpote cum ex
motu jam tum incaluerit. Quod si quis dicat motum
velorum, antennarumq; ad hujusmodi accensionem
nonnihil facere, ei non refragabor. Potest igitur na-
vis, dum aërem tranquillum transit, duas pluresve ta-
les colligere flammæ. Quando verò tempestas pri-
mum ingruit, tunc nubes & aër vaporosus propter re-
frigerationem & ventum confluunt & condensantur,
& primò quidem in superiori parte, quia ex illa prior
fit exhalatio caloris, dum verò illud fit deorsum versus
halitus, confluenti fortè inclusus, exprimitur, qui si
paucus sit & tenuis (halitus enim paucus non facile
nubem perumpere potest, sed ipse compressus & agi-
tatus facile extenuatur) accenditur, mox verò si major
copia congregetur innube, sine accensione exprimitur,
Græcisq; Ecnephas dicitur, qui visuâ obviâ quæq; pro-
sternit. Tantum etiam de hisce ignibus.

XIX. Restat ultimum quod nobis pertexendū
proposuimus meteorum quod *ignis lambens*, vel adhæ-
rescens dicitur, quia circumfusus hominum capillis se-
mel atq; iterum conspectus fuit, sæpiùs equorum pilis
auribus jubisq; adhærere refertur, neq; tamen eam rem
quam tangit, lædit, sed quasi lambit. Testem hujus
rei sistimus *Livium*, qui *Decad: 1.* eo tempore, inquit,
prodigium visu eventuq; mirabile fuit. Pucro dormi-
enti, cui servio Tullio nomen erat, caput arsisse ferunt,
multorum in conspectu, cum somno verò & flammam
abissse. Hæc ille. Videatur insuper hæc de re *Valerius*
Maxi-

*Maximus lib: 1. cap: 6. Dicit: & Fact: memorab: Simile quid,
vel fingit, vel refert Poëta, qui lib: 4. Æneidos de Asca-
nio Æneæ filio.*

Ecce, inquit, levis summo de vertice visus Juli

Fundere lumen apex, tactuq; innoxia molli

Lambere flamma comas, & circum tempora pasci.

XX. E quibus & similibus colligere quis posset, materiam hujus ignis esse fumum, qui cum & ex sudore animalium calidioris præsertim temperamenti dormientium, aut improbo, magnoq; labore defatigatorum exhalet: Fuisse enim servium Tullium calidioris naturæ ex indole & ingenio ad discendum & agendum promptissimo, animiq; magnitudine satis apparet.

XXI. Ad Efficientem referri potest 1. calor internus exhalationem generans & ad inflammationem præparans. Exemplo iterum est servius Tullius, in quo dormiente hæc flamma conspecta fuit, cessante verò somno, cessavit & ignis: In somno namq; calor internus major est, *Arist: lib: de somno & vigilijs c. 3.* & per consequens exhalantem materiam magis extenuat, & ad accensionem aptiorem reddit. 2. *Motus* antecedens vehementior, qualis in pugnando, cursitando, trahendo et similibus modis existit. Atq; hanc esse causam puto, cur L. Martio, duorum exercituum duci, Publij & Cnei Scipionum in Hispaniâ ultori, ex prælio nuper reverso, concionantiq; flamma capiti circumfusa conspecta fuerit, sine ullo ejus sensu. *Livius l. 5. Decad. 3.* *Valer. Maximus l. 1. cap: 6.* Et in hanc rem facere videtur, quod ex *Cardani lib: 4. de varietate rerum cap. 69.* à quibusdam affertur: amico cuidam Cardani domum revertenti post noctis horam primam scintillas à dorso petasi profilisse, eundem intra dies 15. ab inimicis

accu-

accusatum veneficij, de consilio amicorum ultrò hospitium exiliò commutasse. 3. *Antiperistasis* nocturni, vel hyemalis, vel utriusq; frigoris: Calor enim, qui ab undiq; circum-dante frigore circumobstititur, halitum, in quo est, magis incalescere facit, interdum etiam in flammam ipsum convertit.

XXII. Finem hujus ignis cur prodigiosum dicamus, nulla urgens apparet necessitas, siquidem ex hactenus dictis constat causas ejus esse naturales. Quod verò ex eventu vel insignem gloriam vel infamiam insignem importat, id, per accidens ei, non verò per se tribuendum venit.

Hæc sunt quæ de materiâ hacce dubiâ thesium loco proponere volui, qui certiores & notiores habet historias, certius etiam judicium de singulis ferre poterit, mihi autem, si quæ omisi, veniam dabit, siquidem experientiam propriam de propositis sumere non cuivis licet, & in difficilioribus voluisse, sufficere dicitur.

SOLI DEO GLORIA.

Meteorol. 350, 20.